

Profeten Adam i Islam

- Mänsklighetens fader och den förste profeten

En islamisk genomgång baserad på Koranen, Hadith och klassisk islamisk teologi

Inledning – Adam, mänsklighetens fader och Allahs kalif

Adam (آدم) – frid vare med honom – är en av islams mest centrala gestalter. Han är inte bara mänsklighetens biologiske fader utan också den förste profeten (nabi) i den långa kedjan av Allahs sändebud som löper från Adams skapelse till profeten Muhammads (frid vare med honom) sista uppenbarelse. Adams historia genomsyrar Koranen och hadith-litteraturen och bär på djupa teologiska, etiska och antropologiska lärdomar om vem människan är, varför hon skapades och vad hennes syfte är på jorden.

I islamisk teologi är Adam inte enbart ett historiskt ursprung utan ett teologiskt paradigm: han representerar den mänskliga potentialens höjd – skapad av Allah med egna händer, inandad med Guds ande, hedrad med kunskapens gåva och utnämnd till khalifah (ställföreträdare) på jorden – men också mänsklighetens inneboende svaghet och böjelse mot glömska och synd. Adams historia är i grunden en berättelse om skapelse,

prövning, fall och förlåtelse – de fyra temana som definierar den mänskliga tillvaron i islamisk teologi.

Denna artikel undersöker Adams skapelse enligt Koranen, änglars och Iblees reaktion, Adams värdighet och kunskap, hans prövning i paradiset, hans tawbah (ångern) och förlåtelse, hans liv på jorden, och vad profeten Muhammad ﷺ berättar om Adams storhet och ställning.

Adams skapelse – Ur jord, med Allahs händer

Skapelsen av lera och jord

Koranvers: Surah Al-Hijr (15:26–29):

”Vi skapade människan av torr lera, av formad lera. Och djinnerna skapade Vi dessförinnan av eldens stickande låga. Och när din Herre sade till änglarna: ’Se, Jag skall skapa en människa av torr lera, av formad lera. Och när Jag har format henne och inblåst av Min ande i henne, fall då ned och buga er inför henne!’” — Koranen, Surah Al-Hijr (15:26–29)

Koranen beskriver Adams skapelse på flera ställen med delvis olika beteckningar på materialet: salsalun ka al-fakhkhar (torr lera som keramik, 55:14), min tin (av lera, 7:12), min turab (av jord, 3:59), och min hama’ masnun (av formad svart lera, 15:26). Islamiska lärde som Ibn Kathir och al-Tabari förklarar att dessa beskrivningar syftar på olika stadier i skapelseprocessen: först var det jord, sedan lera, sedan formad lera och slutligen torkad keramisk lera – innan Allah blåste in livsanden.

Frasen ’Inblåst av Min ande’ (nafakhtu fihi min ruhi) är en av Koranens mest teologiskt laddade formuleringar. Allah tillskriver anden direkt till Sig Själv – inte för att anden är gudomlig i sig, utan som ett uttryck för dess ädlighet och extraordinära natur. Imam al-Razi kommenterar i Mafatih al-Ghayb att denna isnada (tillskrivning till Allah) är det starkaste beviset för människans inneboende värdighet och hennes unika ställning bland alla Allahs skapelser.

Allah skapade Adam med egna händer

Koranvers: Surah Sad (38:75):

"Han sade: 'O Iblis! Vad hindrade dig från att buga dig inför det som Jag skapade med Mina händer? Är du högfärdig, eller hör du till de upphöjda?'" — Koranen, Surah Sad (38:75)

Denna vers är teologiskt unik: Allah talar om att Ha skapat Adam 'med Mina händer' (bi yadayya) – en formulering som förekommer om ingen annan skapelse i Koranen. Islamisk teologi, representerad av Ahl al-Sunna wa al-Jama'ah, bejakar denna egenskap för Allah utan att tolka den bildligt eller jämföra den med mänskliga händer (tashbih). Ibn Taymiyyah skriver i Dar' Ta'arudh al-Aql wa al-Naql att denna vers visar Adams extraordinära ställning: han skapades direkt av Allahs hand, medan alla andra skapelser tillkom genom befallningen 'Var! Och det var.'

Adams skapelse ur jord – En koranisk parallell till Isa

Koranvers: Surah Al-Imran (3:59):

"Inför Gud liknar Jesu [tillblivelse] Adams. Han skapade honom av jord; sedan sade Han till honom 'Var!' – och han var." — Koranen, Surah Al-Imran (3:59)

Denna vers använder Adams skapelse som ett koraniskt argument mot kristendomens uppfattning om Jesu gudomlighet: om Adams skapelse utan biologisk fader inte gör honom gudomlig, är inte heller Isa gudomlig av samma skäl. Versen illustrerar Adams teologiska betydelse som ett referensobjekt i islamisk trosartikel.

Änglarna, Iblis och Adams värdighet

Allahs tillkännagivande och änglars fråga

Koranvers: Surah Al-Baqarah (2:30-33):

"Och när din Herre sade till änglarna: 'Se, Jag skall sätta en ställföreträdare på jorden.' De sade: 'Skall Du sätta där en som sprider skövling och utgjuter blod, medan vi prisar Dig och förkunnar Din helighet?' Han sade: 'Jag vet vad ni inte vet.' Och Han lärde Adam namnen på alla ting och lade dem inför änglarna och sade: 'Berätta dessa namn för Mig, om ni talar sant.' De sade: 'Lov och pris! Vi vet ingenting utom det Du har

lärt oss. Du är den Vetande, den Vise.’ Han sade: ‘O Adam, berätta deras namn för dem!’ Och när Adam hade berättat namnen för dem sade Han: ‘Sade Jag er inte att Jag känner himlens och jordens hemligheter, och att Jag vet vad ni öppet visar och vad ni döljer?’” — Koranen, Surah Al-Baqarah (2:30–33)

Denna passage är en av Koranens mest teologiskt rika och behandlar tre centrala teman simultaneously:

1. Khilafah – Adams uppdrag: Allah utnämner Adam till khalifah (ställföreträdare/förvaltare) på jorden. Islamiska lärde diskuterar om khalifah syftar på Adam personligen eller på mänskligheten som helhet. Ibn Kathir och majoriteten av lärde tolkar det som att Adam och hans efterkommande kollektivt är Allahs ställföreträdare på jorden, ansvariga för att förvalta den enligt Hans vilja.
2. Änglars oro: Änglarna uttrycker – inte av trots mot Allah utan av uppriktig undran – sin oro över mänsklighetens potentiella förstörelse. Allahs svar 'Jag vet vad ni inte vet' är ett av Koranens mest citerade uttryck för gudomlig vishet bortom skapad förnuft.
3. Kunskapens gåva: Allah lär Adam namnen på alla ting – en handling som islamiska lärde tolkar som att Allah gav Adam förmågan att namnge, kategorisera och förstå verkligheten: språkets gåva, kunskapens gåva och förnuftets gåva. Det är detta som gör Adam överlägsen änglarna i ett avgörande avseende: hans kapacitet för kunskap och förvaltarskap.

Änglarna bugar sig för Adam

Koranvers: Surah Al-Isra (17:70):

”Vi har hedrat Adams barn och burit dem på land och till sjöss och gett dem goda saker till uppehälle och föredragit dem framför mycket av det Vi har skapat.” — Koranen, Surah Al-Isra (17:70)

Änglarna bugar sig för Adam (surah 2:34, 7:11, 15:30, 17:61, 18:50, 20:116) – en handling som islamisk teologi tydligt klargör inte är en dyrkan av Adam utan en hedersvisning beordrad av Allah som ett tecken på Adams värdighet. Att alla änglar lydde – utom Iblis – understryker att Adams heder är av gudomligt ursprung.

Iblis vägrar – Högmodets ursprung

Koranvers: Surah Al-A'raf (7:11-12):

"Vi skapade er och formade er, och sedan sade Vi till änglarna: 'Buga er inför Adam!' Och de bugade sig, utom Iblis, som inte hörde till dem som bugade sig. Han sade: 'Vad hindrade dig från att buga dig, när Jag befälde dig?' Han svarade: 'Jag är bättre än han. Du skapade mig av eld och honom skapade Du av lera.'" — Koranen, Surah Al-A'raf (7:11-12)

Iblis vägran – grundad i rasismens prototyp, 'jag är bättre av en bättre substans' – är islamisk teologis definierande berättelse om högmodets (kibr) ursprung och fördärv. Ibn al-Qayyim analyserar i Shifa' al-Alil att Iblis begick tre synder simultaneously: otro mot Allahs befallning, högmod och avund mot Adam. Dessa tre synder – som sammanfattar all mänsklig synd – härstammar från en enda källa: övertygelsen om att man är bättre än andra.

Imam al-Ghazali skriver i Ihya Ulum al-Din att Iblis historia är den djupaste varningen mot kibr i hela islamisk litteratur: Iblis var en av de mest dyrkan de varelserna i Allahs skapelse – och hans fall kom inte från brist på dyrkan, utan från ett ögonblicks högmod.

Adam och Hawwa i paradiset – Prövningen och fallet

Adam och Hawwas skapelse och boende i paradiset

Koranvers: Surah Al-Baqarah (2:35):

"Och Vi sade: 'O Adam! Bo du och din maka i lustgården och ät fritt därav vad ni vill, men närma er inte detta träd, ty då skall ni komma att höra till de orättfärdiga!'" — Koranen, Surah Al-Baqarah (2:35)

Koranen berättar att Allah skapade Hawwa (Eva) som en följeslagare till Adam och lät dem bo i paradiset (al-jannah) med obegränsat tillstånd att njuta av dess gåvor – med ett enda undantag: ett specifikt träd. Islamiska

lärde diskuterar om detta paradiset är det himliska paradiset (al-jannah al-akhirawi) eller ett jordiskt paradiset. Majoriteten av klassiska lärde – däribland Ibn Kathir och al-Tabari – anser att det var det himliska paradiset.

Hawwas skapelse omnämns inte detaljerat i Koranen men bekräftas i hadith. Profeten ﷺ sade: 'Behandla kvinnor väl, ty kvinnan skapades av ett revben' (Sahih al-Bukhari, Hadith 3331). Islamiska lärde tolkar detta som en metafor för samhörighet och komplementaritet – inte underlägsenhet.

Iblis frestelse och fallet

Koranvers: Surah Al-A'raf (7:20–22):

"Och Djävulen viskade dem i örat för att blotta deras blygd, som dolts för dem, och sade: 'Er Herre har förbjudit er detta träd bara för att ni inte skall bli änglar eller odödliga.' Och han svor vid dem: 'Jag är er trogne rådgivare.' Och med svek förledde han dem. Och när de smakat av trädet blottades deras blygd för dem och de började fästa löv från lustgårdens träd på sig. Och deras Herre ropade till dem: 'Förbjöd Jag er inte detta träd och sade Jag er inte att Djävulen är er öppne fiende?'" — Koranen, Surah Al-A'raf (7:20–22)

Iblis frestelse av Adam och Hawwa är Koranens djupaste berättelse om mänsklig sårbarhet. Iblis använde tre taktiker: han gav ett falskt löfte (ni blir änglar eller odödliga), han svor vid Allah för att ge trovärdighet åt sin lögn, och han utmålade sig som en välmenande rådgivare. Ibn al-Qayyim kommenterar i Ighathat al-Lahfan att dessa tre taktiker – falska löften, falska eder och falskt vänskap – är Satans eviga vapen mot Adams barn.

Det är viktigt att notera att Koranen inte tillskriver skulden enbart till Hawwa – som den bibliska berättelsen gör. Koranen säger genomgående 'de åt' och 'de' förleds (7:22), och den direkta tillsägelsen riktas till Adam: 'O Adam, var inte detta trädet...?' (7:22). Islamisk teologi betonar det gemensamma ansvaret och avvisar tanken att Hawwa är den som förde synden in i världen.

Adams ånger och Allahs förlåtelse

Koranvers: Surah Al-Baqarah (2:37):

"Adam mottog sedan ord från sin Herre och Han vände sig till honom. Han är den som ständigt tar emot ångern, den Barmhärtige." — **Koranen, Surah Al-Baqarah (2:37)**

Koranvers: Surah Al-A'raf (7:23):

*"De sade: 'Herre! Vi har handlat illa mot oss själva. Om Du inte förlåter oss och förbarmar Dig över oss skall vi säkert bli förlorare.'" — **Koranen, Surah Al-A'raf (7:23)***

Adams och Hawwas bön om förlåtelse är en av Koranens mest rörande passager. De erkänner omedelbart sin synd – 'vi har handlat illa mot oss själva' – utan att skjuta ifrån sig skulden eller skuldbelägga den andre. Börens form (7:23) har blivit en klassisk islamisk tawbah-formel som muslimska lärde rekommenderar i sina böner.

Allahs svar – 'Adam mottog ord från sin Herre och Han vände Sig till honom' (2:37) – visar att förlåtelsen kom. Allah är al-Tawwab (Den som ständigt tar emot ångern) och al-Rahim (Den Barmhärtige). Islamisk teologi betonar att Adams synd och förlåtelse är mänsklighetens prototyp: vi faller, vi ångrar, och Allah förlåter. Det finns ingen arvsynd i islamisk teologi – varje människa föds ren (fitra).

Nedstigandet till jorden – En ny fas, inte ett straff

Koranvers: Surah Al-Baqarah (2:38–39):

*"Vi sade: 'Stig ned härifrån, allihop! Och om vägledning kommer er till del från Mig, skall de som följer Min vägledning inte känna fruktan och de skall inte sörja. Men de som förnekar sanningen och förklarar Våra budskap för lögn – dessa skall vara Eldens folk, där de skall förbli för evigt.'" — **Koranen, Surah Al-Baqarah (2:38–39)***

Nedstigandet (al-hubut) till jorden är i islamisk teologi inte primärt ett straff utan en ny fas i det gudomliga planen. Adam och Hawwa hade redan förlåtits innan nedstigandet – Allah sade 'Han vände Sig till honom' (2:37) och sedan 'Stig ned' (2:38). Khalifah-uppdraget – att vara Allahs ställföreträdare på jorden – var alltid menat att realiseras på jorden. Nedstigandet är uppfyllandet av det ursprungliga syftet med Adams skapelse.

Imam al-Nawawi och Ibn al-Qayyim betonar att Allah med Adams historia visar att jordelivet är en prövningsarena (dar al-ibtila') vars syfte är att avgöra vem som väljer att följa Allahs vägledning och vem som inte gör det. Paradiset är inte förlorat – det är det slutliga målet efter en livstid av tro och rättfärdiga gärningar.

Vad säger Profeten Muhammad om Adam?

Profetens hadither om Adam är talrika och avslöjar dimensioner av Adams historia och ställning som kompletterar och fördjupar den koraniska berättelsen.

Adams fysiska skapelse och ursprungliga gestalt

"Allah skapade Adam i Hans gestalt, sextio armlängder lång. När Han skapade honom sade Han: 'Gå och hälsa på den gruppen änglar och lyssna på deras hälsning, ty det är din och dina avkommors hälsning.' Så han gick och sade: 'Al-salamu alaykum.' De svarade: 'Al-salamu alayka wa rahmatullahi.' De lade till 'wa rahmatullahi'. Var och en som går in i paradiset kommer att vara i Adams gestalt, sextio armlängder lång." — Sahih al-Bukhari, Hadith 3326; Sahih Muslim, Hadith 2841

Denna hadith innehåller flera centrala lärdomar. Adams fysiska storhet – sextio armlängder lång – illustrerar mänsklighetens gradvisa minskning i storlek sedan Adams tid. Den islamiska hälsningen (al-salam) härstammar direkt från Adam och änglarna. Och paradiset innebär återfå Adams ursprungliga resning – en symbolisk återgång till mänsklighetens ursprungliga fullhet och värdighet.

Adam – den förste profeten och hans profetskap

”De sade: O Allahs budbärare, vem var den förste profeten? Han sade: Adam. De frågade: Var Adam verkligen en profet? Han sade: Ja, en profet som Allah talade direkt till.” — Ibn Hibban, Sahih Ibn Hibban, Hadith 361; al-Hakim, al-Mustadrak – sahih

Profeten bekräftar att Adam var den förste profeten och att Allah talade direkt till honom – en ära som i Koranen uttryckligen tillkommer endast Musa och Adam. Islamisk teologi räknar Adam som en nabi (profet) men inte nödvändigtvis som en rasul (sändebud med en ny lag) – han var snarare mänsklighetens fader och vägledare, vars uppdrag var att etablera tawhid (monoteism) som mänsklighetens grundläggande religion.

Adams ånger – Dua’a Adam

”Om det inte vore för tre verser i Allahs Bok, skulle människorna vara förlorade. [Han reciterade]: ’O vår Herre! Vi har handlat illa mot oss själva. Om Du inte förlåter oss och förbarmar Dig över oss skall vi säkert bli förlorare.’ [Al-A’raf 7:23]” — Citerad av al-Suyuti i Al-Durr al-Manthur, baserat på athar från Ibn Abbas

Adams bön om förlåtelse (7:23) är en av islamisk traditions mest älskade böner. Många islamiska lärde, däribland al-Nawawi i Al-Adhkar, rekommenderar denna bön som en daglig tawbah-formel. Att Adam – trots att han var en profet – erkände sin synd och bad om förlåtelse är en av islams viktigaste moraliska lärdomar: ödmjukhetens dygd är större än syndfrihetens illusion.

Mötet mellan Adam och Musa på domens dag

”Adam och Musa träffades [i andevärlden], och Musa sade till Adam: ’Du är vår fader Adam, som berövar oss paradiset och som orsakade vårt elände.’ Adam svarade: ’Du är Musa, som Allah valde ut med Sitt tal och skrev för dig Toran med Sin hand. Klandrar du mig för ett ärende som Allah bestämde för mig fyrtio år innan Han skapade mig?’ Och Profeten sade: ’Och Adam slog Musa i det argumentet. Och Adam slog Musa i det argumentet.’”

— Sahih al-Bukhari, Hadith 6614; Sahih Muslim, Hadith 2652

Denna hadith är en av de mest diskuterade i islamisk teologi och rör det komplexa förhållandet mellan mänskligt ansvar och gudomlig förutbestämelse (qadar). Adams argument – att hans handling var skriven i Allahs qadar fyrtio år innan hans skapelse – syftar inte till att avfärda ansvar, utan till att visa att klandret är meningslöst när Allah har förlåtit och det som skett inte kan ändras. Ibn al-Qayyim analyserar i *Shifa' al-Alil* att Adam vann argumentet ty han använde qadar som ett svar på klandret, inte som en ursäkt för att undgå straff.

Adam som den förste att bäras på Domens dag

”Jag är herren över Adams barn på domens dag – och det är ingen skryt. Jag är den förste om vilken graven öppnas på domens dag. Jag är den förste att intercedera och den förste vars intercession accepteras.” — Sahih Muslim, Hadith 2278 – Profeten Muhammad ﷺ om sin ställning som den störste bland Adams barn

Profeten Muhammad ﷺ identifierar sig som 'herren över Adams barn' – ett uttryck för hans ställning som den siste och störste av profeterna, och Adams mest ärorike avkomling. Denna hadith placerar Adam i det genealogiska och profetiska ursprunget av en kedja som kulminerar i Muhammads ﷺ profetskap.

Adams sorg och glädje

”När Allah skapade Adam och blåste in andan i honom, nös Adam och sade: 'Al-hamdulillah.' Och Allah svarade honom: 'Yarhamuka rabbuk, o Adam.' Sedan sade Allah till honom: 'Gå till de änglarna och hälsa på dem.' Adam gick och sade: 'Al-salamu alaykum.' De svarade: 'Wa alaykum al-salam wa rahmatullah.' Sedan kom Adam tillbaka till sin Herre och Herren sade: 'Detta är din hälsning och din avkommas hälsning.'” — Sahih al-Bukhari, Hadith 6227

Denna hadith berättar om ögonblicket Adam vaknade till liv: hans första

handling var att prisa Allah ('Al-hamdulillah'), och Allahs första ord till Adam var en välsignelse ('Yarhamuka rabbuk - Din Herre förbarmar Sig över dig'). Det är en av islams mest rörande berättelser: livets allra första ögonblick fylls av tacksägelse och Guds barmhärtighet.

Adams teologiska och antropologiska betydelse

Ingen arvsynd - Islams syn

En av de mest fundamentala skillnaderna mellan islamisk och kristen teologi rörande Adam är frågan om arvsynd (original sin). I kristendomen - särskilt den augustinska traditionen - bär alla Adams efterkommande synden från Adams fall som en ärftlig skuld som kräver frälsning.

Islamisk teologi avvisar fullständigt arvsyndens begrepp. Koranen (6:164) fastslår: 'Ingen bärare av bördor bär en annans börda.' Adam syndade, ångrade sig och förlåtades. Hans synd tillhör honom - inte hans efterkommande. Varje människa föds på fitra - den naturliga renhetens tillstånd - och är ansvarig enbart för sina egna handlingar.

Ibn Kathir skriver i sin tafsir: 'Adams synd påverkade honom och hans hustru, och de ångrade sig och förlåtades. Det finns inget i Koranen eller sunna som indikerar att denna synd ärvs av deras efterkommande.'

Khalifah - Förvaltarskapets teologi

Adams uppdrag som khalifah (2:30) är en av islamisk teologis mest fruktbara begrepp. Det innebär att mänskligheten är Allahs förvaltare (amin) på jorden, inte dens ägare. Jordens resurser tillhör Allah; människan förvaltar dem i enlighet med Hans vilja. Islamisk miljöetik, socialteori och politisk teologi bygger alla på detta khalifah-begrepp.

Professor Seyyed Hossein Nasr skriver i *Islam and the Plight of Modern Man* att khalifah-konceptet är islams mest radikala bidrag till mänsklig självförståelse: att vara Allah ställföreträdare på jorden är det största ansvaret och den största äran en skapad varelse kan bära.

Adams kunskap - Förnuftets gåva

Att Allah lärde Adam namnen (al-asma kulla-ha, 2:31) tolkas av islamiska lärde som gåvan av språk, förnuft och kunskap. Imam al-Ghazali skriver i *Ihya Ulum al-Din* att denna vers bevisar att kunskap - al-ilm - är den mänskliga andens mest gudomliga egenskap, ty det var kunskapen som

skiljde Adam från änglarna och placerade honom ovanför dem i Allahs skapelseordning.

Ibn Rushd (Averroës) analyserade i Fasl al-Maqal att Adams namngivning av tingen representerar det mänskliga förnuftets förmåga att abstrahera, kategorisera och förstå verkligheten – en förmåga som är en gudomlig gåva och som formar grunden för all vetenskap och filosofi.

Adams liv på jorden – Prophethood och mänsklighetens begynnelse

Koranen berättar relativt lite om Adams liv på jorden efter nedstigandet. Islamisk tradition, baserad på hadith och den tidiga tafsir-litteraturen (al-isra'iliyyat undantaget), ger oss konturerna av hans liv och uppdrag.

Adam landade, enligt islamisk tradition, i Indien eller på Sri Lanka – en plats känd som Adam's Peak (Jabal Serendib). Hawwa landade på ett annat ställe, och de återförenades i Muzdalifa vid det som nu är Arafatslätten utanför Mecka. Adam etablerade den första formen av organiserad mänsklig samhörighet och dyrkan av Allah.

Adams barn och mänsklighetens spridning

Islamisk tradition, baserad på al-Tabaris tafsir och Ibn Kathirs Al-Bidaya wa al-Nihaya, berättar att Adam och Hawwa fick många barn och att mänskligheten spreds över jorden från dem. Koranen (49:13) bekräftar: 'Vi skapade er av en man och en kvinna och delade in er i folk och stammar för att ni ska lära känna varandra.'

Den tragiska berättelsen om Adamas två söner – Qabil och Habil (Kain och Abel) – berättas i Koranen (5:27–31) som mänsklighetens första mord och den första tragiska konsekvensen av avund och orättfärdighet.

Koranvers: Surah Al-Ma'idah (5:31):

"Sedan sände Gud en korp som skrapade i marken för att visa honom hur han skulle dölja sin brors kropp. Han utbrast: 'Ve mig! Kan jag inte ens göra som denna korp och gömma min brors kropp?' Och han ångrade sig djupt." — Koranen, Surah Al-Ma'idah (5:31)

Adams ålder och profetskap

”Adam levde ett tusen år.” — Sunan al-Tirmidhi, Hadith 3076 – hasan gharib; också citerad av Ibn Kathir i Al-Bidaya wa al-Nihaya

Islamisk tradition tillskriver Adam ett mycket långt liv – en egenskap han delade med de tidiga profeterna. Under sitt liv etablerade Adam tawhid (monoteism) som mänsklighetens ursprungliga religion och lärde sina barn att dyrka Allah. Han är den förste i den profetiska kedjan som löper via Nuh, Ibrahim, Musa och Isa till profetens Muhammad ﷺ.

Klassiska islamiska lärdes uttalanden om Adam

Ibn Kathir (d. 1373 CE)

”Adam – frid vare med honom – är mänsklighetens fader och den förste av Allahs profeter. Allah skapade honom med Sin hand, blåste in av Sin ande i honom, lät änglarna buga sig inför honom och lärde honom namnen på alla ting. Han är den ärorikaste av alla skapade varelser på sin tid.” — Ibn Kathir, Al-Bidaya wa al-Nihaya, vol. 1 – Kapitel om Adams skapelse

Imam al-Tabari (d. 923 CE)

”Adams skapelse är beviset på Allahs majestät och vishet: Han skapade av simpel jord den varelse som änglarna bugar sig inför, den som bär Allahs ande och den som Allah talade direkt till. Det finns ingen skapelse mer hedrad än Adams barn.” — Imam al-Tabari, Jami’ al-Bayan fi Ta’wil al-Qur’an, kommentar till Al-Baqarah 2:30

Imam al-Ghazali (d. 1111 CE)

”Allah skapade Adam och hedrade honom med tre gåvor som ingen annan skapelse fått: kunskapens gåva som överstiger

änglars, andens gåva som härstammar från Allah Själv, och khilafahs gåva som gör honom till Allahs ställföreträdare på hela jordens yta.” — Imam al-Ghazali, Ihya Ulum al-Din, vol. 3 – Kitab Aja’ib al-Qalb

Ibn al-Qayyim al-Jawziyyah (d. 1350 CE)

”Adams historia med Iblis är en spegel för varje Adams barn: Iblis angriper oss med högmod, avund och falska löften precis som han angrep vår fader. Och precis som Adam räddades av tawbah, är tawbah vår räddning. Adams fall och återvändande är mänsklighetens manual för livet.” — Ibn al-Qayyim al-Jawziyyah, Ighathat al-Lahfan min Masa’id al-Shaytan, vol. 1

Adam i islamisk kontext – Likheter och skillnader

Adams berättelse är en av de stora abrahamitiska berättelserna och återfinns i judendom, kristendom och islam. Islamisk version skiljer sig dock på centrala punkter:

- Ingen arvsynd: Islam avvisar att Adams synd ärvs av mänskligheten. Kristendomens arvsynsbegrepp är frånvarande i islamisk teologi.
- Adams profetstatus: I islam är Adam en profet – Allahs utvalde som talade direkt med Allah. I judisk och kristen tradition är Adam primärt mänsklighetens fader utan explicit profetstatus.
- Jämmt ansvar: Koranen delar ansvaret för fallet jämnt mellan Adam och Hawwa. Den bibliska berättelsens tonvikt på Evas roll finns inte i den koraniska versionen.
- Förlåtelsen bekräftad i Koranen: Koranen bekräftar explicit att Adam och Hawwa förlåtades (2:37, 20:122) – en teologisk tyngdpunkt som formar islamisk syn på synd och hopp.
- Khilafah: Islamisk teologi betonar Adams och mänsklighetens roll som Allahs ställföreträdare och förvaltare – ett begrepp med djupgående konsekvenser för islamisk etik och civilisationsteori.

Sammanfattning och slutsats

Profeten Adam (عَلَيْهِ السَّلَامُ) är en av islams mest centrala och teologiskt rika gestalter. Hans berättelse – från skapelsens ögonblick till nedstigandet på

jorden – bär på universella sanningar om mänsklighetens natur, uppdrag och potential. Artikelns centrala slutsatser:

- Koranen bekräftar Adams skapelse direkt av Allahs hand (38:75), av lera och jord, med Allahs ande inblåst i honom – vilket gör honom till den mest hedrade av alla skapade varelser.
- Allahs tillkännagivande av Adam som khalifah (2:30) och undervisningen om namnen (2:31) etablerar mänsklighetens unika ställning: förnuftets och kunskapens varelse, utsedd till Allahs förvaltare på jorden.
- Iblis vägran att buga sig för Adam (7:12) är islamisk teologins prototyp för högmod, avund och otro – tre synder som härstammar från en övertygelse om självöverlägsenhet.
- Adams fall, ånger och förlåtelse (2:37, 7:23) etablerar islams grundläggande syn på synd: vi faller, vi ångrar, och Allah förlåter. Det finns ingen arvsynd – varje människa föds ren.
- Profeten ﷺ bekräftar i hadith Adams extraordinära ställning: han skapades sextio armlängder lång, han var den förste profeten, han lärde mänskligheten hälsningen, och hans möte med Musa illustrerar den komplexa relationen mellan qadar och ansvar.

Adams historia är i grunden mänsklighetens historia: skapad i värdighet, prövad i frihet, fallen i svaghet, förlåten i nåd och sänd till jordens arena för att fullborda det uppdrag Allah alltid hade avsett för oss – att vara Hans ställföreträdare, att fylla jorden med rättvisa, kunskap och dyrkan av Den Ende.

"Och Vi sade: 'O Adam! Bo du och din maka i lustgården.' [...] Allah sade: 'Stig ned härifrån, allihop. Och om vägledning kommer er till del från Mig, skall de som följer Min vägledning inte känna fruktan och de skall inte sörja.'" — **Koranen, Surah Al-Baqarah (2:35, 38)**

Källhänvisningar och bibliografi

Primärkällor – Koranen:

- Surah Al-Baqarah (2:30–39) – Adams skapelse, khalifah, kunskapens gåva, fallet och förlåtelsen
- Surah Al-A'raf (7:11–23) – Iblis vägran, frestelsen, fallet och tawbah
- Surah Al-Hijr (15:26–33) – Skapelsen av lera och ande

- Surah Al-Isra (17:61-65, 70) – Adams heder; Iblis utmaning
- Surah Ta-Ha (20:115-123) – Adams glömska och tawbah
- Surah Sad (38:71-76) – Skapade med Allahs händer; Iblis högmod
- Surah Al-Imran (3:59) – Adam och Isa
- Surah Al-Ma'idah (5:27-31) – Qabil och Habil
- Surah Al-Hujurat (49:13) – Mänsklighetens enhet

Primärkällor – Hadith:

- Sahih al-Bukhari – Hadith 3326 (Adams gestalt och hälsning), 3331 (Hawwas skapelse), 6227 (Adams första nysen), 6614 (Adam och Musa)
- Sahih Muslim – Hadith 2278 (Profeten om Adams barn), 2652 (Adam och Musa om qadar), 2841 (Adams gestalt i paradiset)
- Ibn Hibban, Sahih Ibn Hibban – Hadith 361 (Adam den förste profeten)
- Sunan al-Tirmidhi – Hadith 3076 (Adams ålder)
- Al-Hakim, Al-Mustadrak – Adam som profet

Klassisk islamisk litteratur:

- Ibn Kathir – Al-Bidaya wa al-Nihaya, vol. 1: Kapitel om Adams skapelse (1373 CE)
- Ibn Kathir – Tafsir al-Quran al-Azim, kommentar till Al-Baqarah 2:30-39 (1373 CE)
- Imam al-Tabari – Jami' al-Bayan fi Ta'wil al-Qur'an (923 CE)
- Imam al-Ghazali – Ihya Ulum al-Din, vol. 3 (1111 CE)
- Ibn al-Qayyim – Ighathat al-Lahfan min Masa'id al-Shaytan (1350 CE)
- Ibn al-Qayyim – Shifa' al-Alil fi Masa'il al-Qada' wa al-Qadar (1350 CE)
- Imam al-Razi – Mafatih al-Ghayb (Tafsir al-Kabir) (1210 CE)
- Ibn Taymiyyah – Dar' Ta'arudh al-Aql wa al-Naql (1328 CE)
- Al-Nawawi – Al-Adhkar; Sharh Sahih Muslim (1277 CE)

Modern och komparativ litteratur:

- Seyyed Hossein Nasr – Islam and the Plight of Modern Man (1975)
- Ibn Rushd (Averroës) – Fasl al-Maqal (1179 CE)
- Wahbah al-Zuhayli – Al-Tafsir al-Munir, vol. 1 (1991)